

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЗА КОРДОНОМ

УДК: 316.614.034:09 (438)

SŁAWOMIR ŚLIWA, dr.

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
ul. Niedziałkowskiego, 18, 45-085, Opole, Polska
s.sliwa@poczta.wszia.opole.pl

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE W WYCHOWANIU RESOCJALIZUJĄCYM DZIECI I MŁODZIEŻY W POLSCE

СЛАВОМИР СЛИВА, канд. пед. наук, доцент
Вища школа адміністрації та управління в м. Ополе
вул. Недзялковського 18, м. Ополе, 45-085, Польща
s.sliwa@poczta.wszia.opole.pl

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ У ПОЛЬЩІ

***Анотація.** Розкрито напрями освітнього виховання дітей та молоді у Польщі. Окреслено особливості зміни методів впливу протягом років. Проаналізовано індивідуальні методи впливу, які були і є популярними сьогодні. Охарактеризовано сильні та слабкі сторони процесу ресоціалізації. У напрямках розвитку освітнього виховання неповнолітніх у Польщі підкреслено вплив когнітивної психології й наголошено на важливості участі суспільства у процесі ресоціалізації. Розкрито альтернативні форми впливу на молодь, зокрема посередництво, мета якого полягає в пробудженні почуття відповідальності за вчинені дії, усвідомлення всіх їх наслідків. Проаналізовано переваги ресоціалізації над іншими методами впливу на молодь.*

Ключові слова: діти, молодь, освітнє виховання, методи впливу, ресоціалізація, когнітивна психологія, суспільство.

Współczesne kierunki i tendencje w wychowaniu resocjalizującym wiążą się przede wszystkim z koncepcjami resocjalizacji jako dyscypliny naukowej. Należy zwrócić tu uwagę na koncepcję resocjalizacji M. Kowalskiego jako dyscypliny humanistyczno-społecznej. Jej korzenie humanistyczne są zdeterminowane przez filozofię. Jeżeli zadaniem resocjalizacji jest eliminowanie czy też minimalizowanie niedostosowania społecznego człowieka, to musi się u samych podstaw określić jego projekt antropologiczny. Natomiast walor społeczny resocjalizacji dokonuje się za sprawą podmiotu – człowieka, treści substancjalnej życia społecznego i zaangażowanego w interakcje społeczne, których jakość, odczytywana jako niepożądana, ma ulec zmianie, czyli przekształceniu dotychczasowej aktualizacji korelacji człowiek – społeczeństwo [1, s. 35].

Poprzez ostatnie lata widać jak różne koncepcje oddziaływań resocjalizacyjnych ścierają się ze sobą i próbują «wywalczyć» sobie pozycję w systemie opieki, wychowania i terapii dzieci i młodzieży. Jednak trudno jednoznacznie stwierdzić, które koncepcje są bardziej czy też mniej skuteczne. Jest to kwestia o tyle trudna, że należy ją rozpatrywać pod względem pedagogicznym oraz prawnym. Skuteczność pod względem pedagogicznym będzie o wiele

bardziej efektywna niż pod względem prawnym, a przecież o to chodzi pedagogom. W dalszej części artykułu zostaną przedstawione najważniejsze koncepcje, które wpłynęły na proces resocjalizacji oraz współczesne tendencje pojawiające się w tym procesie.

Zdaniem B. Urbana wyrazem ewolucji myśli i praktyki resocjalizacyjnej jest łagodzenie systemu odbywania kary przez nieletnich, stopniowego uwzględniania ich podmiotowości, poszerzania wolności, doskonalenia metod w kierunku terapii i liczenia się z zasadami profilaktyki. Zmiana generalnych strategii, zasad, metod i technik oddziaływania resocjalizującego związana była z rozwojem nauki o człowieku, głównie psychologii. Ogólnie wpływ ten zaznacza się w zwiększaniu skuteczności oddziaływań i poszerzaniu wolności wychowanków oraz eliminowaniu restrykcyjnego charakteru instytucji resocjalizacyjnych. Od początku powstania naukowej psychologii i różnicowania się jej kierunków teoretyczno-metodologicznych, w teorii i praktyce resocjalizacyjnej obserwować można różny stopień oraz zakres wpływów poszczególnych kierunków i szkół psychologicznych. Duże zmiany w resocjalizacji nastąpiły dzięki teorii behawiorystycznej. W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych opracowano wiele odmian i programów terapii, które mogą być stosowane w korekcyi zachowań różnych kategorii młodzieży, zarówno w instytucjach zamkniętych, jak i w warunkach wolnościowych. Terapia behawioralna, oprócz wyrównywania konkretnych braków w zachowaniu może odegrać dużą rolę w eliminowaniu negatywnych cech zachowania i we wzmocnieniu kontroli własnego zachowania. Te ostatnie dwie sfery zastosowań wiążą się przede wszystkim z zadaniami resocjalizacji i profilaktyki. Skierowane są na samą istotę społecznego niedostosowania i przestępczości. Równocześnie sfery te wiążą się z największymi trudnościami, wymagają równoczesnego stosowania innych metod (co jest łatwiejsze w warunkach wolnościowych), odpowiednich predyspozycji oraz umiejętności terapeutycznych, a także doboru technik dla potrzeb i właściwości psychofizycznych młodzieży. Do zalet terapii behawioralnej można zaliczyć również to, że przy jej stosowaniu stosunkowo najłatwiej można określić całą procedurę korekcyi, ustalić jej miejsce w całej strategii terapeutycznej oraz dokonać pomiarów stanu wyjściowego i końcowego. O zaawansowaniu systemu resocjalizacji można się przekonać, jeśli uwzględnimy wszystkie formy, które zostały wprowadzone w ostatnich dziesięcioleciach w Stanach Zjednoczonych, gdzie zaistniała możliwość wyboru systemu terapii przez samą młodzież. Do zakładów karnych i poprawczych, które funkcjonują na wzór zakładów tradycyjnych kierowani są tam tylko groźni przestępcy, nie rokujący większych nadziei na poprawę. Tendencje depenalizacyjne spowodowały powstanie zróżnicowanych zakładów resocjalizacyjnych i wytworzeniem się form, które z więzieniem mają już mało wspólnego i mogą być traktowane jako ośrodki terapeutyczno-profilaktyczne. W wielu krajach zachodnich (m.in. Niemcy), oprócz dużego «nasylenia» programów resocjalizacyjnych różnorodnymi odmianami terapii, wprowadza się formy, które z jednej strony eliminują deprivację potrzeb psychofizycznych, a z drugiej, stanowią «łącznik» z zewnętrznym życiem społecznym. Do form tych można zaliczyć udział osób pokrzywdzonych (ofiar) w spotkaniach z wychowankami (skazanymi), w czasie których omawia się skutki pokrzywdzenia, możliwość uczestniczenia rówieśników przebywających na wolności w zajęciach odbywających się na terenie zakładu resocjalizacyjnego (i odwrotnie), czy też odbywanie końcowych faz resocjalizacji w środowisku otwartym (2-3 wychowanków pod opieką wychowawcy mieszka w mieszkaniach na zewnątrz zakładu). Przykłady te świadczą o zmianach w resocjalizacji zakładowej. Przyszłościową formą ograniczania patologii może

stać się rozbudowany i zróżnicowany system profilaktyki, który określa się jako społeczności (komuny) terapeutyczne. Komuny terapeutyczne mogą skupiać jednostki przejawiające różnorodne zaburzenia i odchylenia od kulturowo, a także prawnie ukształtowanych norm społecznych. Trzeba jednak zaznaczyć, że udział w komunach jest dobrowolny, co stwarza poważne problemy. Mimo wszystko trudności te mogą być przezwyciężane poprzez specyficzny sposób interpretowania zasady dobrowolności - mogą być stosowane różnorodne sugestie, namowy, przedstawienie komuny jako alternatywy zakładu karnego. U podstaw tak zorganizowanej społeczno-terapeutycznej tkwi przesłanka, według której istota wszelkich zaburzeń i złego funkcjonowania polega na nieodpowiednim pełnieniu ról społecznych, przy czym «wypadnięcie z roli» może mieć różne przyczyny. Terapeuci w komunach koncentrują się na usuwaniu przejawów patologicznego zachowania, a istotę przyczyn pozostawiają na uboczu. Nauczenie się właściwej roli społecznej jest równoznaczne z resocjalizacją. Najogólniejszymi zasadami są demokracja i egalitaryzm, brak hierarchicznej struktury, zatarcie różnic między terapeutą a pacjentem, co nie wyklucza jednoosobowego kierownictwa. Kolejne zasady to: pełne uczestnictwo wszystkich członków, przyzwolenie na demonstrowanie wszelkich zachowań, «zasada nagiej prawdy» eliminująca skrytość i wszelkie zahamowania. Komuny terapeutyczne skupiające różne kategorie osób odbiegających od normy i z różnymi problemami, wypracowują zasady i metody, które bezpośrednio lub po odpowiednich modyfikacjach mogą być wykorzystane w resocjalizacji instytucjonalnej [2, s. 137–138]. K. Pospiszyl podkreśla, że znamienne cechy współczesnej resocjalizacji jest zróżnicowane traktowanie. Podstawowymi determinantami skuteczności współczesnych strategii oddziaływań resocjalizacyjnych jest możliwe najlepsze poznanie psychospołecznych uwarunkowań danej postaci negatywnego zachowania się, czyli diagnoza resocjalizacyjna oraz dostosowanie do demonstrowanych w danym typie negatywnego zachowania się «zapotrzebowań» odpowiednich «zaspokojień stymulacyjnych» nie wchodzących w kolizję z prawem, czy normami obyczajowymi, dobranie odpowiednich metod postępowania korekcyjnego [3, s. 51]. Dlatego właściwie formułowana diagnoza powinna pełnić następujące funkcje: opisowe, eksplanacyjne, ewaluacyjne, ekspresyjno-terapeutyczne, utylitarno- optymalizujące, weryfikacyjne oraz prognostyczne [4, s. 62].

Analiza podstawowych zasad penitencjarnych i zespołów metod pedagogicznych ujawnia, że kierunek ewolucji systemów ograniczania patologii społecznej przebiegał od restrykcji do rozwiązań typu wolnościowego. Jednak nie oznacza to rezygnacji z systemów instytucjonalno-izolacyjnych, ale przekształcanie tych systemów w kierunku respektowania wartości humanistycznych, przy równoczesnym wykorzystaniu osiągnięć współczesnej wiedzy o człowieku oraz mechanizmach życia społecznego [2, s. 144].

Również I. Bieńkowska podkreśla konieczność wspomaganie oddziaływań resocjalizacyjnych procesem terapii. Twierdzi, że wartością w pracy terapeutycznej z młodzieżą niedostosowaną jest autentyczność i gotowość na zmiany. Możliwość zmian w tym zakresie zależy przede wszystkim od zachowań samych wychowawców i ich umiejętności innowacyjnego podejścia do problemów wychowawczych jakie napotykają podczas swojej pracy z nieletnimi. Jednak bardzo ciężko jest wprowadzać innowacje w resocjalizacji. Związane jest to przede wszystkim z kosztami, znalezieniem odpowiedniej kadry przeświadczonej o celowości zabiegów i zmianą w podejściu zwierzchników, dla których odejście od typowych schematów w resocjalizacji nieprzystosowanych czasami bywa problematyczne. Pomimo tego, istotne jest wprowadzanie innowacyjności, metod

twórczych, które pozwalają niejednokrotnie wyzwolić ukrywane emocje, doświadczyć czegoś nowego, zrozumieć siebie, na nowo wykreować i przekroczyć granice tego, co było i co jest. Do metod innowacyjnych zalicza: sport, muzykoterapię, plastykoterapię, teatroterapię, psychodramę oraz socjodramę, a także Metodę Teatru Resocjalizacyjnego. Wyróżnione metody nie wyczerpują tematu innowacji. Konieczne jest stwarzanie w ośrodkach wychowania resocjalizacyjnego mikrostruktur organizacyjnych, sprzyjających domowej atmosferze wychowawczej. System domowego wychowania resocjalizacyjnego to niezbędny warunek naturalnego rozwijania samoobsługowych umiejętności wychowanków oraz kształcenie ich naturalnej tożsamości i autonomii. Lansowane kierunki zmian w systemie opieki nad dzieckiem zawierają postulat perspektywicznej rezygnacji z adaptacji wychowanków do warunków placówki, na rzecz jak najlepszego przygotowania ich do życia w warunkach wolnościowych. «Współczesna placówka resocjalizacyjna powinna równocześnie z kształceniem umysłu nieletniego, likwidowaniem zaniedbania pedagogicznego, kształtowaniem umiejętności racjonalnego planowania swojego postępowania, kształtować wśród nich takie doświadczenia, aby potrafili w konkretnej sytuacji, współdziałając z innymi ludźmi rozpoznać niebezpieczeństwo, wybrać najbardziej racjonalny sposób postępowania i konsekwentnie realizować swoje zamierzenia» [6, s. 125]. Tradycyjne środki oddziaływania resocjalizacyjnego mogą okazać się nieskuteczne wobec niektórych nieletnich. Dlatego powinny być wspomagane oddziaływaniami terapeutycznymi. Oddziaływania te są obecnie stałą procedurą psychokorekcyjną stosowaną zarówno wobec nieletnich wychowanków zakładów poprawczych, jak i zarówno wobec młodocianych oraz dorosłych przestępców odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach poprawczych [7, s. 77].

Dlatego jak twierdzi R. Borowski zasadniczą przesłanką dla poprawienia systemu resocjalizacji powinno być wychowanie oparte na wolności, poza murami zakładu. Jego zdaniem wychowania moralnego nie można osiągnąć poza społeczeństwem zsocjalizowanym, społeczeństwem moralnie wartościowym. Koniecznością staje się szersza stymulacja pozytywnymi wzorcami, na którą także mają wpływ środki masowego przekazu, a której jest brak w murach placówek. Aby resocjalizacja nieletnich była bardziej skuteczna i efektywna należy częściej korzystać z form wolnościowych, które pokazują im właściwy rytm życia społecznego oraz funkcjonowanie, które nie zakłóca porządku prawnego w społeczeństwie. Każda izolacja, chociaż ma nauczyć i cenić utraconą wolność, sprowadza się dzisiaj do pilnowania wychowanka, by jego zachowanie było zgodne z regulaminem placówki. Takie oddziaływania są działaniami pozornymi. Często wychowanek wypełnia polecenia wychowawcy bezmyślnie i «zewnątrz sterownie» bo jest zainteresowany, np. częstszą przepustką, urlopem czy jakąś nagrodą. W różnych krajach Europy np. we Francji, Anglii, Belgii czy Szwecji tworzy się zakłady resocjalizacyjne o charakterze rodzinnych domów dziecka z wielkością grupy wychowawczej nie większej niż 8 osób. W Stanach Zjednoczonych za określone przestępstwa popełnione po raz pierwszy nieletni mogą zamienić karę pozbawienia wolności na 3-miesięczny obóz resocjalizacyjny. Nie ma efektywnego oddziaływania resocjalizacyjnego bez indywidualnego stymulowania jednostki, bez bezpośredniej rozmowy z wychowankiem, bez rozmowy rozumnej wychowawczo. Osoba wychowywana nie powinna mieć wrażenia, że narzucane są jej nasze wartości. To ona sama powinna być przekonana, że te wartości to także i jej wartości, które przyczynią się do jej sukcesu oraz powrotu do środowiska wolnościowego [8, s. 52]. O obozach dyscyplinujących (boot camp) pisze także A. Baładynowicz. W Stanach

Zjednoczonych Ameryki Północnej programy resocjalizacyjne realizowanych w warunkach obozów dyscyplinujących są jednym z rozwijających się kierunków we współczesnej polityce kryminalnej. Charakteryzują się one silnym naciskiem na dyscyplinę, musztrę, strukturę wojskową i wprowadzają nowe treści do teorii probacji i postępowania ze skazanymi w warunkach próby [9, s. 161]. Program działalności obozów dyscyplinujących skoncentrowany jest na resocjalizacji jego uczestników, głównie poprzez pracę edukacyjną oraz zajęcia terapeutyczne. Standardowy program obozu poświęca co najmniej połowę czasu na oddziaływanie bezpośrednie uczące norm i zasad poprawnego funkcjonowania w rolach społecznych, a także na zajęcia psychoterapeutyczne zapewniające łagodzenie postaw agresywnych na zachowania prospołeczne [10, s. 50]. Jednak pojawiają się także głosy, że obozy dyscyplinujące nie sprawdziły się. Więcej niż dekada badań pokazuje, że militarny model resocjalizacji nieletnich nie odnosi sukcesu, kary nie są współmierne do czynów, nie redukuje recydywy, a także nie redukuje kosztów [11, s. 21].

Także L. Pytka podkreśla, że powinno się dążyć do dostosowania środowiska do specyficznych potrzeb osób z zaburzeniami przystosowania, zmarginalizowanych i przestępców. Społeczeństwo i jego służby powinni dostosować się do «niedostosowanych» w większym zakresie, niż to dzieje się obecnie. Taka reedukacja inkluzyjna wymaga zmiany społecznej w skali makro, by osiągnąć zadawalające wyniki w skali mikro. Kolejnym alternatywnym rozwiązaniem powinna być resocjalizacja w warunkach wolnościowych, dla pewnej kategorii przestępców, dla których uwięzienie, zamiast pomóc w społecznej readaptacji, pogłębia procesy patologizacji zachowań [12, s. 280].

Współczesne tendencje w postępowaniu z nieletnimi zmierzają do unikania stygmatyzacji i etykietowania tych młodych ludzi, którzy zetknęli się z wymiarem sprawiedliwości. Wynika z tego potrzeba starannej i kompletnej selekcji spraw nieletnich wymagających ingerencji sądu oraz tych, które mogą być kierowane do służb administracyjnych i społeczno-wychowawczych (np. jak w Norwegii, Belgii, Francji). W ten sposób powinno się dążyć do tego, że sąd będzie ostateczną instancją ingerencji w sprawy dzieci i młodzieży, a będzie się zajmował nimi dopiero wtedy gdy czynniki społeczno-wychowawcze czy administracyjne nie zapewnią pozytywnych wyników albo gdy będzie chodziło o poważne przestępstwo czy zbrodnię [13, s. 381]. Ponadto widać także zmianę w środkach stosowanych wobec nieletnich. Do środków, które są stosowane coraz częściej należy zaliczyć umieszczenie nieletniego w tzw. «domu dziennym», specjalnej szkole dla młodzieży nieprzystosowanej czy też w różnego typu małych wspólnotach. Stosuje się również środki oddziaływania dyscyplinującego, polegające na skazaniu na określoną liczbę godzin zajęć rekreacyjno-sportowych. Często dozór kuratora połączony jest z szeregiem obowiązków takich jak: poddanie się leczeniu odwykowemu, podjęcie nauki czy też pracy. Także formy wychowania resocjalizującego zakładowego ulegają zmianie. Najczęstsze reformy w tym zakresie polegają na tworzeniu małych jednostek dla 20-30 nieletnich w miastach lub na obrzeżach według systemu półwolnościowego, dającego możliwości nauki, pracy i innych kontaktów ze społeczeństwem. Ponadto grupy wychowanków są stale zmniejszane, np. 8–2 wychowanków na jednego wychowawcę. Rozszerzana jest także współpraca z rodziną np. rodzice zapraszani są na dłuższy pobyt w zakładzie. W ten sposób rodzice nie tylko współpracują z personelem, ale także mogą zrozumieć metody postępowania w zakładzie z ich dziećmi i kontynuować je po opuszczeniu zakładu przez dziecko. Za najważniejszy element wychowawczy uważa się stosunki jakie zachodzą między wychowawcą a wychowankiem, które powinny być oparte na zaufaniu i poszanowaniu godności. W celu

osiągnięcia tych zamierzeń rozpowszechnia się w krajach Europy Zachodniej tzw. mała jednostka wychowawcza. W skład takiej «rodziny» wchodzi 3-8 nieletnich oraz 2-3 wychowawców zamieszkujących wspólnie w małym domu lub w mieszkaniu (np. Rodzinne Domy Terapeutyczne). W celu uniknięcia dłuższych pobytów nieletnich w zakładach przeprowadza się próby odbywania przez młodzież kar pozbawienia wolności bez stałego odizolowania od rodziny. Wprowadza się tzw. areszty nocne. Młodzież ucząca się lub pracująca może odbywać karę bez przerywania studiów, nauki zawodu czy pracy. System taki stwarza także możliwość do korzystania wieczorami z grup dyskusyjnych prowadzonych przez specjalistów. Areszty dzienne obejmują te osoby, które wymagają zdyscyplinowania lub wdrożenia do nauki czy pracy. W czasie aresztów weekendowych lub tzw. «na raty» młodzież uczestniczy w różnego typu kursach, spotkaniach czy też ma do wykonania określoną pracę [13, s. 381].

Ciekawym rozwiązaniem jest niewątpliwie instytucja probacji dla nieletnich (z ang. juvenile probation). Kluczową rolę odgrywa tu kurator sądowy, który pomaga nieletniemu dokonać zmian. Zadaniem kuratora sądowego nieletniego jest wychowanie, poddawanie nieletniego odpowiednim procesom resocjalizacyjnym i uczeniem umiejętności, które sprzyjają poprawie zachowania i życia nieletnich. Skazany poddany takim oddziaływaniom bierze odpowiedzialność w swoje ręce i stara się naprawić szkody, które wyrządził [9, s. 113].

Inną alternatywną formą oddziaływania na młodzież przejawiającą objawy niedostosowania społecznego jest praktyka mediacji między sprawcą i ofiarą. Postępowanie mediacyjne stosowane jest w przypadkach, gdy przewiduje się, że mediacja zakończy się pozytywnie. Odbywa się poza sądem, jest dobrowolna, prowadzona przez specjalistów z zakresu technik mediacyjnych i negocjacji. Celem mediacji jak pisze A. Bałandynowicz jest wzbudzenie w nieletnim poczucia odpowiedzialności za czyny, których się dopuścił, oraz uświadomienie wszystkich skutków i konsekwencji jego postępowania [14, s. 42]. Mediacja rówieśnicza jako metoda rozwiązywania konfliktów wśród dzieci i młodzieży może odbywać się na terenie szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz resocjalizacyjnej [15, s. 21].

Podsumowanie. Te współczesne, podstawowe tendencje w postępowaniu w sprawach nieletnich są odbiciem ewolucyjnych zmian w doktrynie powszechnego prawa karnego i praktyki prawniczej. Współczesne założenia postępowania wobec nieletnich zakładają resocjalizacyjny cel kary zamiast represji, akcentowanie samej osoby sprawcy i jego osobowości, celowość reakcji prawno-karnej i ochrony, czy też kwestia współodpowiedzialności społeczeństwa za przestępstwo, są odbiciem reguł współczesnego prawa karnego.

Bibliografia

1. Kowalski M. Między kształtowaniem zdrowia społecznego a wychowaniem (kilka refleksji z filozoficznego namysłu nad resocjalizacją w czasach ponowoczesnych) / M. Kowalski // W poszukiwaniu optymalnych oddziaływań pedagogicznych w środowisku lokalnym / [red. F. Marek, S. Śliwa]. – Opole, 2011. – S. 35–36.
2. Urban B. Doskonalenie instytucjonalnej (zakładowej) resocjalizacji młodzieży / B. Urban // Profilaktyka i resocjalizacja młodzieży / [red. F. Kozaczuk, B. Urban]. – Rzeszów, 2004. – S. 137–144.
3. Pospiszyl K. Współczesne trendy rozwoju resocjalizacji / K. Pospiszyl // Resocjalizacja, ciągłość i zmiana / [red. M. Konopczyński, B. M. Nowak]. – Warszawa, 2008. – S. 51.

4. Wysocka E. Diagnostyka w resocjalizacji / E. Wysocka. – Warszawa, 2008. – S. 62–63.
5. Bieńkowska I. Innowacje w resocjalizacji – przegląd / I. Bieńkowska // Innowacje w opiece i resocjalizacji dzieci. – Częstochowa, 2008. – S. 17.
6. Machel H. Miejsce terapii w resocjalizacji młodzieży przestępczej w warunkach izolacji karnej i poprawczej / H. Machel // Terapia i resocjalizacja dzieci i młodzieży z problemami szkolnymi / [red. W. Budziński]. – Gdańsk, 2010. – S. 125–127.
7. Borowski R. Resocjalizacja – ku środowisku otwartemu / R. Borowski // Resocjalizacja – w stronę środowiska otwartego / [red. I. Pospiszyl, M. Konopczyński]. – Warszawa, 2007. – S. 77–80.
8. Bałandynowicz A. Światowe standardy wykonywania orzeczeń «Probacja» / A. Bałandynowicz. – 2010. – S. 52.
9. Bałandynowicz A. Probacja, Resocjalizacja z udziałem społeczeństwa / A. Bałandynowicz. – Warszawa, 2006. – S. 113–161.
10. Muscar J. E. Advocating the End of Juvenile Boot Camps: Why the Military Models Does Not Belong in the Juvenile Justice System / J. E. Muscar // «UC Davis Journals of Juvenile Law and Policy». – 2008. – nr. 1. – S. 50.
11. Pytko L. Rozkwit pedagogiki resocjalizacyjnej w Polsce / L. Pytko // «Opieka, Wychowanie, Terapia». – 2008. – nr. 3–4 (75–76). – S. 21–22.
12. Kalinowski M. Resocjalizacja nieletnich w państwach europejskich i pozaeuropejskich / M. Kalinowski. – Warszawa, 2005. – S. 280–281.
13. Lopez V., Russell M. Examining the predictors of juvenile probation officers' rehabilitation orientation / V. Lopez, M. Russell // «Journal of Criminal Justice». – 2008. – nr. 36. – S. 381.
14. Mimiec K. Mediacje rówieśnicze w placówkach opiekuńczo-wychowawczych / K. Mimiec // «Problemy opiekuńczo-wychowawcze». – 2009. – nr. 8. – S. 42.
15. Kuształ J. System resocjalizacji młodzieży niedostosowanej społecznie w Polsce i w Niemczech / J. Kuształ. – Kraków, 2008. – S. 21.

СЛАВОМИР СЛИВА, канд. пед. наук, доцент
Высшая школа администрации и управления в г. Ополе
ул. Недзялковского, 18, г. Ополе, 45-085, Польша
s.sliwa@poczta.wszia.opole.pl

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ В ПОЛЬШЕ

Аннотация. Раскрыты направления образовательного воспитания детей и молодежи в Польше. Охарактеризованы особенности изменений методов воздействия на протяжении годов. Проанализированы индивидуальные методы воздействия, которые были и есть популярными сегодня. Охарактеризованы сильные и слабые стороны процесса ресоциализации. В направлениях развития образовательного воспитания несовершеннолетних в Польше подчеркнута воздействие когнитивной психологии и важность участия общества в процессе ресоциализации. Раскрыты альтернативные формы воздействия на молодежь, в особенности посредничество, цель которого состоит в том, чтобы пробудить чувство ответственности за совершенные поступки, понимание всех их

последствий. Проанализированы преимущества ресоциализации над другими методами воздействия на молодежь.

Ключевые слова: дети, молодежь, образовательное воспитание, методы воздействия, ресоциализация, когнитивная психология, общество.

SLAVOMYR SLIVA, PhD (pedagogical sciences), associate professor
Higher school of administration and management in Opole
18 Nedzalkovskoho Str., Opole City, 45-085, Poland
s.sliwa@poczta.wszia.opole.pl

MODERN TENDENCIES IN RESOCIALIZATION TREATMENT OF CHILDREN AND YOUTH IN POLAND

***Abstract.** Trends in educational development of children and youth in Poland have been defined. It has been demonstrated how methods of influence have been changing during previous years. Individual methods of influence which were widespread earlier and are prevalent nowadays have been analyzed. It has been determined that contemporary trends in the handling of minors are intended to avoid stigma and labelling of young people who are experiencing with justice. Hence the need for careful and complete handling of minors who require court intervention and may be directed to administrative services and socio-educational development has been stressed.*

The influence of cognitive psychology on the trends of educational development has been stressed. The importance of society participation in it has been underlined. Alternative forms of influence onto the youth, namely mediation, have been considered. The aim of the mediation is to arouse the responsibility of an underage for his deeds, understanding of his deeds' consequences.

The notion of resocialization has been studied. Resocialization is defined as the process by which existing social roles are radically altered or replaced, as a process of tearing down and rebuilding an individual's role and socially constructed sense of a self. Advantages and disadvantages of the resocialization process have been characterized. Advantages of resocialization in comparison with other methods of influence have been analyzed.

Key words: children, youth, educational development, methods of influence, resocialization, cognitive psychology, society.

Bibliography

1. Kowalski M. Between the shaping of public health and education (some reflections from a philosophical reflection on the rehabilitation of the postmodern times) / M. Kowalski // W poszukiwaniu optymalnych oddziaływań pedagogicznych w środowisku lokalnym / [red. F. Marek, S. Śliwa]. – Opole, 2011. – S. 35–36.

2. Urban B. Improvement of institutional (factory) rehabilitation of youth / B. Urban // Prevention and rehabilitation of youth / [red. F. Kozaczuk, B. Urban]. – Rzeszów, 2004. – S. 137–144.

3. Pospiszyl K. Modern trends in the development of rehabilitation / K. Pospiszyl // Resocjalizacja, ciągłość i zmiana / [red. M. Konopczyński, B. M. Nowak]. – Warszawa, 2008. – S. 51.

4. Wysocka E. Diagnosis in rehabilitation / E. Wysocka. – Warszawa, 2008. – S. 62–63.

5. Bieńkowska I. Innovations in rehabilitation – review / I. Bieńkowska // *Innovations in the care and education of children*. – Częstochowa, 2008. – S. 17.
6. Machel H. Ranked therapy in rehabilitation of youth crime in isolation of criminal and correctional / H. Machel // *Therapy and rehabilitation of children and adolescents with school problems* / [red. W. Budziński]. – Gdańsk, 2010. – S. 125–127.
7. Borowski R. Rehabilitation – towards an open environment / R. Borowski // *Resocjalizacja – w stronę środowiska otwartego* / [red. I. Pospiszyl, M. Konopczyński]. – Warszawa, 2007. – S. 77–80.
8. Bałandynowicz A. Global Standards Enforcement «Probation» / A. Bałandynowicz. – 2010. – S. 52.
9. Bałandynowicz A. Probacja, Rehabilitation of public participation / A. Bałandynowicz. – Warszawa, 2006. – S. 113–161.
10. Muscar J. E. Advocating the End of Juvenile Boot Camps: Why the Military Models Does Not Belong in the Juvenile Justice System / J. E. Muscar // «*UC Davis Journals of Juvenile Law and Policy*». – 2008. – nr. 1. – S. 50.
11. Pytko L. Bloom rehabilitation pedagogy in Poland / L. Pytko // «*Opieka, Wychowanie, Terapia*». – 2008. – nr. 3–4 (75–76). – S. 21–22.
12. Kalinowski M. Rehabilitation of minors in European and non-European / M. Kalinowski. – Warszawa, 2005. – S. 280–281.
13. Lopez V., Russell M. Examining the predictors of juvenile probation officers' rehabilitation orientation / V. Lopez, M. Russell // «*Journal of Criminal Justice*». – 2008. – nr. 36. – S. 381.
14. Mimiec K. Peer mediation in residential care / K. Mimiec // «*Problemy opiekuńczo-wychowawcze*». – 2009. – nr. 8. – S. 42.
15. Kusztal J. The rehabilitation of socially maladjusted youth in Poland and Germany / J. Kusztal. – Kraków, 2008. – S. 21.